

Fantastiska träd

Tänk om ett gammalt träd kunde tala! Det har antagligen varit med om en mycket omvälvande resa, från ett utpräglad bondesamhälle till det samhälle vi lever i idag. Kanske har någon kunglighet vilat i dess skugga, eller har dess omgivning varit en samlingsplats för traktens ungdomar? De allra flesta tycker dessutom att gamla träd är vackra, och de har inspirerat många konstnärer och poeter.

Rika på liv

Förutom att träd är levande kulturminnen så bär de även på en rik mångfald av liv. Orsaken är framförallt att ett träd erbjuder en mängd olika levnadsmiljöer. Träden kan vara knotiga, ha skrovlig bark, döda vedpartier och de är inte sällan ihåliga.

Fåglar, däggdjur, lavar, mossor, svampar, insekter och spindlar lever i eller på träden. Skogsduva, nötkråka, almlav, läderbagge och lunglav är exempel på arter som minskar på grund av att de gamla träden blivit allt ovanligare.

Färre och färre gamla träd

De gamla träd vi ser i dagens landskap utgör högst någon procent av de som fanns på Linnés tid. Att antalet minskat beror bland annat på att många träd avverkats eller skadats när tätorter och vägar byggts ut, men även på igenväxning av marker som tidigare betats. Betesdjuren är viktiga för att hålla markerna öppna så att jätteeakar och andra ljusälskande träd trivs. Detta gynnar även många djur och växter som är beroende av ljus och värme.

Läderbagge

Nötkråka

Almlav

Död ved ger liv

Även ett dött träd är livsavgörande för många växter och djur. Cirka 70 procent av Sveriges hotade insekter lever i död ved under någon del av livscykel. Vissa mossor och lavar är helt beroende av död ved och flera fåglar och däggdjur har bohål i döda trädstammar.

Långt till grannen

När fler och fler av de gamla träden försvinner, blir det allt längre mellan de träd som står kvar. Detta medför att många av de arter som lever på och i träden får det allt svårare att spridas till nya områden. På sikt kan det leda till att de också försvinner. Gynna därför yngre träd som kan ta vid då de gamla dör.

Vad gör Länsstyrelsen för att värna om träden?

På uppdrag av Naturvårdsverket arbetar Länsstyrelserna med "Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet". För att uppnå målen i programmet är samarbete och dialog med markägare viktigt. Vi vill gärna öka medvetenheten och kunskapen kring vård av träd, genom till exempel kurser och information. Vi kartlägger också var de gamla träden finns och ger förslag på åtgärder som gynnar dem. Länsstyrelsen har i vissa fall möjligheter att ge dig som markägare ekonomiska bidrag för att värna och vårda träden. Du är välkommen att kontakta oss för mer information.

Betesdjur gör att att ekar och andra träd inte behöver konkurrera med uppväxande sly.

Vad kan du göra?

Var rädd om träden, vårda dem och se till att de får leva så länge som möjligt. Tänk på att de ska finnas nya träd som kan ta över i framtiden. Låt gärna döda träd stå eller död ved finnas kvar på marken om det är möjligt. Läs mer om skötsel i länsstyrelsens folder "Så sköter du dina träd". Tipsa gärna Länsstyrelsen om du vet var gamla träd finns!

Särskilt skyddsvärd träd: träd med en stamdiameter som uppgår till en meter eller mer (dvs en omkrets på över 3,14 meter), mätt vid brösthöjd. Begreppet inbegriper även mycket gamla träd och ihåliga träd (med en omkrets över 1,25 meter). Även döda träd (både stående och liggande) med dessa egenskaper ingår i definitionen.

Foton: Erika Hagegård (framside- och baksiderfoto), Nina Söderström (kalv Highland cattle), Markus Pehnberg (nötkråka, läderbagge, almlav). Form: Ylva Englund.

Lästips:

"Så sköter du dina träd." Länsstyrelserna

